

HETÉNYI VARGA KÁROLY

kutató, tényfeltáró és adatközlő számára ítélt poszthumusz díj átadása alkalmából

Varga Károly Hosszúhetényben született, 1932. október 7-én. A **Hetényi** írói előnevet szülőfaluja iránti tiszteletből később vette fel, írásainak publikálásához. Édesanyja szülésznő volt. Édesapja bányában dolgozott, majd a Pécsváradi Hadkiegészítő parancsnokaként, 1945-ben a Szovjetunióba hurcolták, hadifogságban halt meg.

Az alig tíz éves Károly naponta járt Pécsre, a jezsuiták Pius Gimnáziumba.. Miután 1949-ben az iskolát államosították, több osztálytársával kicsapták, mert nem tapsolt Rákosi Mátyás nevének említésekor, és nem volt hajlandó aláírni a Mindszenty József bíborost elítélését követelő ívet. 1951-ben a pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban érettségizhetett. A Pécsi Pedagógiai Főiskolán 1956-ban magyar-, és némettanári oklevelet szerzett. Közben segítette a titokban tovább működő 10. sz. Pécsi Állami Reálgimnázium cserkészcsapatot.

Hetényi Varga Károllyal 1956 nyarán találkoztam először. A dél-baranyai Ormánságban táboroztunk Vajszló mellett Ivasivka Mátyás, Arató László, Dr. Arató Miklós Orbán ciszterci atya vezetésével, mint „föld alá” kényszerített (katakomba) cserkészek. Ő hozta a hírt, hogy július 26-án „egészségi állapotára”, Rákosi Mátyás lemondott első titkári funkciójáról. Mindesetre Hetényi Varga Károly nem politizált a mi táborunkban, hanem a katolikus Egyház kincseiből tartott előadásokat nekünk.

Komlón kezdett tanítani, de 1957 őszén tbc-s megbetegedés miatt a Korányi Szanatóriumba került, ahol 1959 januárjában a fél tüdejét eltávolították. Az év szeptemberétől ismét tanított.

1960-ban kötött házasságot Varga Borbála ápolónővel. Két fiuk született: Péter Pius (1961) és Károly József (1962). Mára tizenegy unoka, és két dédunoka gyarapítja a családjukat.

1967-ben az iskolában letartóztatták, lakásukban házkutatást tartottak. A rendőrök magukkal vitték két könyv fordításának kéziratát - Lelotte belga jezsuita imakönyvét és Inge Scholl A fehér rózsza című könyvét a hitleri rendszerrel szembeszálló fiatalokról -, és leveleket. „Tiltott sajtótermék terjesztés” vádjával elítélték, de betegségére hivatkozva, később felmentették. Még egy évig taníthatott, 1968-ban felettesei felszólították, hogy vonuljon rokkant nyugdíjas állományba.

Az egyházi ellenállás atmoszférájában született írásai 1968-tól jelentek meg katolikus újságokban.

1989 júliusában a cserkészlet újraindulása után feleségével együtt meglátogatta a Pécsi Cserkészkerület első legális vezetőképző táborát. 2001-ben, munkája elismeréséért „Petőfi Sándor Sajtószabadság-díj“-at kapot a Magyar Ujságírók Közösségétől (MUK) melynek tagja volt. Ez alkalmából kereste meg a Kossuth Rádió „Tanúim lesztek“ c. műsor főszerkesztője, hogy riportot készítsen vele. Neki elmondta: „Buchenwaldban láttam, hogy lelkészek is raboskodtak ott. Feltettem magamban, hogyha hazamegyek, legalább egy papot keresek, aki szembeszállt a náciizmussal, mivel tanártársaimtól gyakran hallottam, hogy az egyházam kiszolgálta a fasizmust. Találtam, nem is egyet,... és így a téma foglyává váltam.”

Külföldön először Erdélyben, később Ausztria és az NSzK-levéltáraiban is kutatott. Az 1980-as években feleségével beutazták a Kárpát-medencét. A még élő meghurcoltak vallomásait hangszalagra rögzítették. Dokumentumokat gyűjtöttek, majd a szenvedéstörténeteket Hetényi Varga Károly a könyveiben írta meg.

Meghalt: Pécsen, 2002. január 2-án; január 5-én temették Hosszúhetényben.

Amint a mai poszthumusz kitüntetés is mutatja, – mi nem feledjük, hanem elismerjük s megőrizzük Istent, Egyházát, hazáját s embertársait szerető alakját. Nélküle a magyar egyháztörténelem és társadalomtörténet számára e kornak ismerete hiányosabb lenne. Pl. elsők között ő beszélt a sokáig agyonhallgatott, magyarokat sújtó bácskai népiirtásról, az ott vértanúhalált halt Köröstyös Krizosztom és P. Kovács Kristóf ferences szerzetesekről (akiknek

boldoggá avatása folyamatban van), Salkaházi Sáráról, Kálló esperesről és sokakról, akik üldöztetést szenvedtek. Ő tette nálunk a legtöbbet azért, hogy II. János Pál pápa – akinek első könyvét „Akiket üldöztek az igazságért” ajánlotta - szándéka szerint megismerjük a XX. századi vértanúinkat és hitvallóinkat. Az Úristennek bizonyára szándéka volt, hogy gyenge egészségével, életének közel a felét arra szentelje, hogy emléket állítson a Magyar Egyház üldözöttjeinek.

Művei: Beszélgetés a Mesterrel c. imakönyv – 8 kiadásban

Regényfordításai, cikkei, tanulmányai mellett fontosak a könyvei:

- *Akiket üldöztek az igazságért. Papi sorsok a horogkereszt és nyilaskereszt árnyékában.*

- *Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában a történelmi Magyarország 1549 meghurcolt egyházmegyés papjáról tudósít.*

- *Szerzetesek a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában* (csak az I-II. kötet jelent meg, a következő kötet és a szerzetesnők megírása még várat magára.) Elsőként tett kísérletet arra, hogy feltárja az elmúlt ötven évben üldöztetést szenvedett egyháziak adatait. Összesen 2050 üldözöttnek állított emléket!

Befejezésül egy idézet: **Virág István**, horgosi plébánosnak és hatvan hívének 1944. november 20-i, a szerb partizánok által történt kivégzésekor szemtanúk látták: „*A plébános mögött felfénylött a kereszt, és a plébános alakja eltűnt a kereszt fényében.*” Ez az esemény ad talán leginkább magyarázatot arra, hogy miért tartotta fontosnak a XX. századi mártírok szenvedéseinek összegyűjtését. Azért, mert hitünk szerint ők nemcsak Krisztusnak az emberek üdvösségéért való szenvedésében kaptak részt, hanem mivel Krisztussal ők is az életüket adták övéikért, a halálból való dicsőséges feltámadásának is részesei lesznek.